

ASIAKAS APTEEKISSA

TEKSTI MARIA ILOLA JA ILONA ITKONEN

MS-TAUTI eli multipeliskleroosi on keskuhermoston valkean aineen autoimmuunisairaus. MS-tauti jakaantuu aaltomaiseen, toissijaisesti etenevään ja suoraan etenevään tautiin, joista aaltoileva tauti on yleisin. Oireet määräytyvät tulehdusprosessin sijainnin ja koon mukaan. Oireita ovat esimerkiksi näön sumentuminen, raajan pareesi, spastisuus, puhehäiriöt sekä taipumus uupumukseen. Parantavaa lääkettä ei toistaiseksi ole ja taudin kulku on yksilöllistä.

Lääkehoito, kuntoutus sekä oikeat elintavat auttavat pääsemään parhaaseen hoitotulokseen. Erityisen tärkeää on hoitaa bakteerien aiheuttamia infektioita, kuten virtsateiden ja poskionteloiden tulehdukset, koska hoitamattomina ne voivat johtaa taudin pahenemisvaiheeseen. Ensisijaisena hoitona käytetään immunomoduloivaa eli immuuniointintaa muuntavaa tai säätelevää hoitoa. MS-taudin hoidossa käytettäviä immunomodulaatteja ovat beta-interferonit, glatirameerisäteetti, teriflunomidi ja dimetyylifuramaatti. MS-taudin hoidossa oireen mukainen hoito on tärkeää.

Spastisuus on lihassäilykysoire, joka ilmenee lihasta nopeasti venytyessä. Lihasspastisuus ei välttämättä vaadi lääkettä. Lääkehoito on kuitenkin aiheellinen, kun spastisuuden helpottuminen ei uhkaa kävelykykyä

Lääkekannabis

Noin 35-vuotias nainen tulee apteekkiin noutamaan Sativex-sumutetta. Sativex on määrätty hänelle ensimmäistä kertaa MS-taudista johtuvan lihasspastisuuden hoitoon. Asiakas ja neurologian erikoislääkäri päättivät kokeilla lääkekannabista lisälääkkeeksi jähkytyteen, kun tyypillisemmillä lihasspastisiteilla ei saavutettu haluttuja tuloksia ja annoksia nostessa haittavaikutukset alkoivat olla suurempia kuin hyödyt. Asiakas käyttää MS-taudin hoitoon myös immunomoduloivaa lääkitystä. Asiakas on normaalipainoinen ja tupakoi säännöllisesti.

Lääkekannabista voidaan käyttää MS-taudista johtuvan lihasspastisuuden hoitoon.

tai jopa parantaa sitä. Spastisuuden hoitoon käytetään tavallisesti lihasspastisiteita, kuten titaaniidina tai baklofeenia, jonka kanssa voidaan käyttää diatsepaamia. Lääkekannabista voidaan käyttää MS-taudista johtuvan kohotalaisen tai vaikea-asteisen lihasspastisuuden hoitoon tai jos potilaalle ei ole saavutettu riittävää hoitovastetta muilla spastisuutta estävillä lääkkeillä.

Suomessa ainoa myyntiluovallinen lääkekannabista sisältävä lääkevalmiste on Sativex. Sativex on tarkoitettu käytettäväksi muun spastisuutta estävän lääkeyhdistelmän lisäksi. Toistaiseksi kannabiksen käyttö lääkinnälliseen tarkoitukseen on melko vähäistä ja laadukkaita tutkimuksia on tehty vähän.

Asiakkaan lääkitys

Sativexin vaikuttava aine on nabiximoli, joka sisältää delta-9-tetrahydrokannabinolia (THC) (27 mg/ml) ja kannabidiolia (CBD) (25 mg/ml). Sopiva annos määritetään titrausjakson avulla, joten suihkeiden lukumäärä ja ajoitus on potilaskohtaista. Titrausjakson jälkeen asiakas ylläpitää optimaalista annosta. Keskimääräinen annos on kahdeksan suihketta.

Nabiximolin THC ja CBD vaikuttavat endokannabinoidijärjestelmän CB1- ja CB2-reseptoreihin. Reseptorit sijaitsevat lähinnä hermopäätteissä, missä ne osallistuvat välittäjäaineiden

takaisinottoon. Kannabinoidit sitoutuvat reseptoreihin, ja tämä vähentää kiihdyttävien välittäjäaineiden, kuten glutamaatin vaikutuksia. CB-agonistit lievittävät tutkimusten mukaan jäsenien jähkytyttä ja parantavat motitehtävien välittäjäaineiden, kuten glutamaatin vaikutuksia. CB-agonistit lievittävät tutkimusten mukaan jäsenien jähkytyttä ja parantavat motitehtävien välittäjäaineiden, kuten glutamaatin vaikutuksia. CB-agonistit lievittävät tutkimusten mukaan jäsenien jähkytyttä ja parantavat motitehtävien välittäjäaineiden, kuten glutamaatin vaikutuksia.

Sativexin yleisimpiä haittavaikutuksia ovat huimaus ja väsymys. Myös muutokset ruokahalussa, ruuansulatusvaivat, sekavuus ja keskittymiskyvyn häiriöt esiintyvät melko usein kannabishäiriöiden yhteydessä. Sekä CBD että THC metaboloituvat CYP450-entsyymijärjestelmän kautta, joten muutamia interaktioita esiintyy. Muun muassa rifampisiini, karbamatsipiiniin, mäkikuisman, ketokonatsolin, ritonaviriin ja klaritromysiiniin kanssa käytettäessä voi esiintyä plasman pitoisuusmuutoksia.

Liitteet: Atula Sari: Spastisuus Kirjassa: Lääkäriin käsikirja 9.12.2019 Kustannus Oy Duodecim. Artikkelin no ykt00918 (036.094) www.terveysportti.fi
Duodecim Lääketietokanta. Haettu internetistä 16.1.2019. www.terveysportti.fi • Kalso Eja, Kaarlo Simojoki, Palva Erkki: Kannabista kipulääkkeeksi? Suomen Lääkärilehti 71(7): 493-497, 2016 • Leinonen Eeva Sofia: Cannabis sativa L., foliu, cum floreista (kannabiksen lehti- ja kukka) valmistettuja sakeita uutteita Lehdessä: Sic! - Lääketietoa Fimeasta 8.4.2013 Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea. Artikkelin no sic00001 (000.001)
Tienari Pentti: MS-tauti Kirjassa: Lääkäriin käsikirja 18.10.2018 Kustannus Oy Duodecim. Artikkelin no ykt00913 (036.045) www.terveysportti.fi

Asiakkaalle kerrottavia asioita:

- ▶ Lääke sumutetaan suuontelon pinnalle niin, että antopaikka vaihdetaan jokaisella käyttökerroilla.
- ▶ Sumutepullo on ravistettava ennen käyttöä.
- ▶ Ylläpitoannos kannattaa jakaa tasaisesti päivän ajaksi niin, että se riittää lievittämään oireita.
- ▶ Sumute tulee ottaa mahdollisimman samaan aikaan ruokailuajoihin nähden.
- ▶ Sopivan annoksen määrittäminen voi viedä jopa kaksi viikkoa ja tänä aikana voi esiintyä haittavaikutuksia, yleisimpänä huimaus. Haittavaikutukset ilmenevät kuitenkin usein vain hoidon alkuvaiheessa.
- ▶ Annoksen nostaminen tai laskeminen voi olla tarpeellista haittavaikutusten tai muun lääkityksen takia.
- ▶ Tupakointi lisää taudin nopeamman etenemisen riskiä, joten sitä tulisi välttää.
- ▶ Raskaus on vasta-aiheista, ellei katsota hoidosta saatavien hyötyjen olevan sikiölle kohdistuvia haittoja suuremmat. Imetyksen vasta-aiheista.
- ▶ Hoidon aikana käytettävä luotettavaa ehkäisy menetelmää.

Asiakas apteekissa -palkkaa kirjoittavat: Ila Suomen yliopiston farmasian opettajat, lääkehoito-
opettajien kohteena. Aineistoin tarkastavat opettajat: Fati Kirsi Luhtanen jhollila.

PUHEENJOHTAJISTOLTA

Paikalla vuorottelevat puheenjohtajat.

Vaalivuosi oikeuttaa ja velvoittaa

Farmasialitossa on meneillään vaalivuosi. Valittavana uusi edustajisto kaudelle 2021–2025. Vaalien äänestysaika on 30.8.–12.9.2021. Ensimmäistä kertaa vaalit toteutetaan sähköisesti. On hienoa, että meillä on järjestelmä, jossa äänestämällä voi vaikuttaa edustajiston jäsenen kautta asioihin, joita liittomme vie eteenpäin.

Ei ole itsestäänselvyys, että meillä on vuosilomat, joiden ajalta saamme palkkaa. Puhumattakaan äitiyslomista tai perhevapaista, jotka määräytyvät sairausvakuutus- ja työsopimuslain mukaan. Kaikkien näiden saavuttamiseksi on käyty lukuisia neuvotteluita.

Palkkauksen perusteet niin kuin muutkin työsuhteen ehdot määritellään liiton neuvottelemassa alamme työehtosopimuksessa. Sieltä löytyvät myös paikallisen sopimisen kuusi kriteeriä. Kriteereissä on huomioitu työyhteisöä ja apteekin palveluja kehittäviä asioita, joita arvostetaan myös henkilökohtaisella palkankorotuksella. Erän saamisen edellytyksenä on työntekijän hyvät henkilökohtainen suoritus ja osamisen kehittyminen.

Näiden ohjeiden tarkoituksena ei kuitenkaan ole erästä toiseen palkita samoja työntekijöitä. On suositeltavaa pitää euromääräistä tarkastelurajaa jo aiemmin erän saaneiden osalta. Järjestelmä voi vinoutuessaan aiheuttaa merkittäviä palkkaeroja, joita ei voida perustella työssä suoriutumisen tai kehittymisen eroilla.

Työmarkkinat elävät tällä hetkellä murroskautta, kun Metsäteollisuus ry ilmoitti viime vuoden lopulla luopuvansa työehtosopimuksista ja sopiminen siirtyi kokonaan yrityksiin ja työpaikoille. Yksi suurimmista työnantajajärjestöistä Teknologiateollisuus ry on myös ilmoittanut irtautuvansa osittain työehtosopimustoiminnasta. Yhteistä sopimusjärjestelmää ollaan murtamassa tilanteessa, jossa erityisesti tarvitsemme liittotasolla työehtosopimisen antamaa vakautta.

Suomessa vallitsee konsensus matalalupakkaiten naisvaltaisten alojen palkkatason nostamisesta. Valmiutta asioiden muuttamiseen ei juurikaan ole silti löytynyt. Mielenkiintoinen avaus on tehty suomalaisessa metsäyhteisössä, jossa otettiin tänä keväänä käyttöön palkantarkistukset. Mikäli mies- ja naiskollegojen palkkoissa on eroja, joita ei voida selittää koulutuksesta, työn vaativuudesta tai kokemuksesta johtuvilla eroilla, nostetaan naiskollegan palkka mieskollegan palkan tasolle. Tämän perusteella tehtävät korotukset palkkoihin ovat olleet yhdeksän prosentin luokkaa. Utuinen luo uskoa tulevaisuuteen.

Ubuntu on afrikkalainen käsite, jolla tarkoitetaan sitä, että ei ole vain minä, vaan me. Jos minä heikenee, myös me heikennemme, ja jos joku meistä vahvistuu, minäkin vahvistun. Tämä on hieno ajatus yhteisöllisyyden voimasta kaikessa elämässä, myös meidän farmasian alan moniosaajien kesken, kun kohtaamme uusia haasteita.

KATJA TANSKANEN

Suomen Farmasialiiton edustajiston puheenjohtaja